

Susanna Tamaro

*Her Melek
Korkunçtur*

SUSANNA TAMARO
HER MELEK
KORKUNÇTUR

Ogni angelo è tremendo, Susanna Tamaro

© 2013, Susanna Tamaro

© 2013, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Akcalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2013

4. basım: Şubat 2017, İstanbul

Bu kitabın 4. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Editör: Tanay Burcu Ural Kopan

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 31900

ISBN 978-975-07-3424-3

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750734243

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

SUSANNA TAMARO
HER MELEK
KORKUNÇTUR

OTOBİYOGRAFİK ROMAN

İtalyanca aslından çeviren

Eren Cendey

Susanna Tamaro'nun Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Yüreğinin Götürdüğü Yere Git, 1995

Tek Ses İçin, 1996

Anima Mundi, 1997

Yanıtla Beni, 2001

Aklı Bir Karış Havada, 2002

Rüzgâr Ne Diyor, 2005

Yüreğimin Sesini Dinle, 2006

Luisito, 2009

Sessizlik Bir Erdemdir, 2011

Sonsuza Kadar, 2011

Var Olan Ada, 2012

Kökler, Yollar ve Yitik Benler, 2014

Düşünen Bir Yürek, 2016

SUSANNA TAMARO, 1957'de Trieste'de doğdu. Zor bir çocukluk dönemi geçirdi. 1976'da, 18 yaşındayken Friuli'de tanık olduğu deprem ve 25 yaşındayken geçirdiği ölümcül hastalık, Tamaro'da derin izler bıraktı. Yazmaya 27 yaşında başlayan Tamaro'nun edebiyat dünyasında tanındığı ilk eseri, *Tek Ses İçin* adlı öykü kitabı oldu. İlk kez 1994'te yayımlanan *Yüreğinin Götürdüğü Yere Git* adlı romanı, aylarca liste başı oldu, birçok dile çevrildi, yazarı büyük üne kavuşturdu ve 1995'te beyazperdeye uyarlandı. Tamaro, *Aklı Bir Karış Havada* ve *Anima Mundi* adlı romanları ve *Yanıtla Beni, Rüzgâr Ne Diyor* adlı öykü kitaplarının ardından, 2005'te *Her Sözcük Bir Tohumdur* adlı deneme kitabını yayımladı. 2006'da *Yüreğinin Götürdüğü Yere Git*'in devamı niteliğindeki *Yüreğimin Sesini Dinle*, 2011'de *Sonsuza Kadar* çıktı. Onu yine 2011'de *Var Olan Ada* izledi. Tamaro, 2013 yılında iki esere daha imzasını attı: *Her Melek Korkunçtur* ve *Via Crucis: Meditazioni e preghiere*. 2014'te *Kökler, Yollar ve Yitik Benler* kitabı yayımlandı. Yazar, çok sevdiği kedileri ve köpeğiyle birlikte Orvieto yakınlarında bulunan Porano'daki evinde yaşamaktadır.

EREN CENDEY, İtalyan Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi. Susanna Tamaro'nun bütün kitaplarının yanı sıra Italo Calvino, Cesare Pavese, Valerio Massimo Manfredi, Roberto Calasso, Dino Buzzati, Marlo Morgan, Daria Bignardi, Margaret Mazzantini ve Umberto Eco gibi yazarların pek çok eserini Türkçeye kazandırdı.

Yeryüzünden RAB'be övgüler sunun,
Ey deniz canavarları, bütün enginler.

Mezmurlar, 148:7

*Ein jeder Engel ist schrecklich*¹

R.M. Rilke

1. (Alm.) Her melek korkunçtur. (Ç.N.)

I

Yılın ışığa en hasret günlerinin birinde, gecenin en derin ânında doğdum.

Şiddetli bir bora esiyordu.

Kar ve buz yüklü karanlık bir bora. Hastaneden çıktığımda esmeyi sürdürüyordu. Bizi eve ulaştıracak olan dik yokuşu tırmanmak o kadar zordu ki, yuvama anne ve babamın sendeleyeni yürüyüşüyle vardım.

Rüzgâr onlara arkadan saldırıyor, yalnızca boraya özgü o vahşi ve beklenmedik esişle öne doğru itiyor; yerdeki buz ise her adımını mucizevi bir beceri haline getiriyordu.

Annemin ördüğü beyazlı, pembeli, mavili battaniyeye *cannoli*¹ gibi sarılmış üç kilocuğum ve minicik insanı varlığım nihayet sağ salim eve ulaştı.

Çok az şey, beni yeni doğmuş bebekler kadar büyüleyebilir. Onlardan birini her gördüğümde dikkatle bakmaktan ve, “Sen kimsin? Nereden geliyorsun? Henüz görmeyen o gözlerin hangi esrarı gizliyor?” diye sormaktan kendimi alıkoyamam.

1. İçi özel bir kremayla doldurulmuş boru biçiminde hazırlanıp kızartılmış hamur. Ünlü bir Sicilya tatlısı. (Y.N.)

Hayır, belki de başka bir şey görmeyen demek daha doğru olur.

Annenin karnında dokuz ay geçmiştir ama o karından önce anne ve babanın, nine ve büyükbabanın, büyüknine ve büyük büyükbabaların öyküsü vardır. Ve anne babanın, ataların öyküsü, demek onların seçimlerinin, fetihlerinin, hatalarının, sefaletlerinin, yüceliklerinin öyküsü demektir. Onların küçük olaylarının üzerine, istenirse de dahil olunan, çoğunlukla da içinde birlikte öğütülen daha büyük Öykü eklenir. Tarihi oluşturan bu öykü, ağırlıklı olarak savaş yani nefret, şiddet, ölüm anlamına gelir ki bu ıstıraplar inceden inceye, kuşaktan kuşağa aktarılırlar.

Doğan her bebek Atlas'ın öne eğilmiş omuzlarıyla gelir bu dünyaya. Tek fark onun sırtında Dünya'yı değil sayfalarca öyküyü taşımasıdır; Tarih'in öyküsü yüzündendir ki bakışları ilk günlerde çok yorgun, çok uzak görünür.

Sadece bazı anne babalar yeni doğmuş bir bebeğin, sevgileri ve iyi niyetleriyle, hayallerinin varlığına dönüştürebilecekleri bir kil yumağı, bir *tabula rasa* olduğuna inanacak kadar saf ve iyimserdirler. O minicik ellerin aslında uzun, dürülmüş bir parşömen tuttuğunu fark edebilmek için biraz daha şüpheli olmak gerekir; anne ve baba bu parşömen rulosunu açma yürekliliğine sahip olabilseler, henüz dünyaya getirdikleri varlığın kaderinin derin çizgilerle çoktan çizilmiş olduğunu görebilirler.

Nerede doğulur?

Kimden doğulur?

Ne zaman doğulur?

Hayatımızı sarıp sarmalayan büyük gizemlerden biri bu üç soruda saklı değil midir?

Aventinus Tepesi'nde bulunan bir villada da doğulabilir, Nairobi'deki bir barakada da. Sevgi dolu bir anne ve babadan da doğulabilir, alkolik, umursamaz veya zalim

bir anne babadan da. Bir çöp tenekesine, pis plastiklerin, çürüyen atığın arasına da terk edilebilir bebek, doğuştan bir para imparatorluğunun vârisi de olabilir. Anne ve babaya ya da sadece anneye sahip olabilir ama o anne incinmiş, kıt akıllı ya da sadece sevmekten âciz bir kişi olabilir. Büyük bir sevdadan da gelinir bu dünyaya, bir gece kulübü tuvaletinde yaşanan nahış bir birleşmeden hatta bir tecavüzden de.

Peki ne zaman doğulur?

Eğer bunu savaşın tam ortasında gerçekleştirme talihsizliği yaşanır, dünyadaki soluğumuz korku olacaktır. Bir gece vakti, kaçak göçmenlerle dolu bir teknede açılırsa gözler, balıkların arasına atılıp ânında kapanması da mümkün olur. Harika bir mayıs sabahı, güllerin hepsi açmışken havanın mis kokusu hayata okunan bir ilahiyken doğmak da mümkündür, dondurucu bir el gibi her şeyi yıkan ve söken bir fırtınalı havada doğmak da.

O zaman seni karşılayan bir ninni değil bir ulumadır ve bu uluma, yeni olduğu kadar eskilere de dayanır. Sana geçmiş kuşakların, mutlaka senin de içinde yaşayan atalarının hikâyesini anımsatır. Enginliğin içinde yitmiş bir hiç olduğunu bilirsin ve bu enginlik kördür, zorbadır, seni yutmaya ve yuttuktan hemen sonra da unutmaya hazırdır.

İşte o zaman anne ve babana, seni sarmalayan battaniyeye, bir an için sana sağlamış gibi gelen o adımlara güven duyarsın.

Bu güven, senin tek çapandır.

Yıllar sonra, gerçeklik sana bunun tam tersini kanıtladığı zaman bile buna inanacaksın. İnanmak zorundasın, elinden başka türlü gelmez; çünkü senin anlamının kökleri, ailenin topraklarına gömülüdür. Ne olursa olsun, senin varoluş nedenin onlardır.

Hangi nedenle seni korumayacaklar ki?

Hayatımın ilk evi kare biçiminde, asık suratlı beton bir apartmanda yer alıyordu. Savaşın bitiminin hemen ardından, bombalarca yıkılmış bir başka yapının –yani çaresizlik ve ölümün– üzerine aceleyle yapılmış bu apartman hemen genç ve yeni evli çiftlerce paylaşılmıştı. Küçük apartmanımızın çevresinde çok daha eski yapılar, bakımsız bahçeler bulunuyordu ve mutfak balkonundan deniz görünüyordu.

Savaş sonrasının pek çok anne ve babası gibi benimkiler de çok gençtiler. Yuva kurmak, dünyaya bebekler getirmek, o yılların neredeyse biyolojik bir buyruğu gibiydi.

Son bombardımanda annem, doğduğu villayı ve villayla beraber çok sevdiği köpeğini yitirmişti. Babamsa neredeyse ergenlik yaşında Almanlarca esir edilmiş ve bir çalışma kampına götürülmüştü.

Bütün bunlar geride kalmıştı; geride kalmak zorundaydı. Ekonomik patlamanın parlak günleri onları bekliyordu. Televizyon ufukta görünmüştü, bazı komşularımızın şimdiden birer çamaşır makinesi vardı. Neşeli bir ses radyoda “Kanada’da Bir Ev” şarkısını söylüyor, sobada yakılan kömür eve at arabasıyla getiriliyordu.

Sona ereli henüz üç yıl olan Amerikan işgali, kentte dizginlenemeyen bir caz müziği tutkusu bırakmıştı.

Oturduğumuz daire bütün gün güneş alıyordu ve yazları mutfak ve odalar birer fırına döndüğünde annem balkona ağır, yeşil perdeler asıyordu. Ev adeta bir akvaryum ışığında dalgalanırken bizler de içinde şaşkın balıklar gibi yüzüyorduk.

Işık!

Annemleri, hiç de çekici olmayan o evi seçmeye iten neden belki de buydu.

Işık ve hayat, eşit adımlarla ilerliyordu. Işık her şeyi

pırıl pırıl gösteriyordu; evlatlar, geleceğe fırlatılmış birer zıpkındı.

Işık; çünkü geride sadece karanlık vardı.

“Karanlık” yazıyorum ama o anda bunun doğru sözcük olmadığını fark ediyorum. Karanlıkta bir lamba yakılabilir, karanlıkta ansızın ve iyi niyetli yıldızlar belirebilir.

Onların arkalarında bıraktıkları karanlık değil zifirî karanlıktı. Savaş, kıyımlar, ölümler, katliamlar... Bunların tümü onları çevreleyen günlerin zaman-mekânında yaşanmıştı.

Evimizin bir kilometre ötesinde, İtalya’da kurulan tek Nazi toplama kampı olan Risiera di San Sabba’nın hâlâ sıcak duvarları yükseliyordu; kentin çevresindeki tepelere gönderilen insanlar Yugoslav işgalinden sonra çukurlarda kalan cansız bedenleri toplamaya uğraşıyorlardı. Bombardıman sırasında insanların canlarını kurtarmak için yönecekleri noktaları gösteren “Güvenlik Çıkışı” yazısı pek çok yapının üzerinde duruyordu.

O zamanlar, güvenlik çıkışı insanların önlerinde uzanmış gibi görünen Amerikan tarzı bir hayat anlamına geliyordu; ilerleme, barış ve refah bu yolun hedefleriydi. Korkularından, kırılganlıklarından, yaşamış olduklarından ve bir daha yaşamak istemediklerinden kurtulmak için “Güvenlik Çıkışı”na yöneliyorlardı.

O zamana kadar büyük t ile yazılan Tarih kendini kabul ettirmeye çalışmıştı. Bu andan sonra kendi küçük tarihleriyle Büyük Tarih’i alt etmeyi umuyorlardı.

Sıradanlığın, ilerleyen hayatın, sakin önemsizliğin öyküsü, zifirî karanlığı bir köşeye itiyor, zarar vermemesi için bastırıyordu.

Annem ve babam çok gençtiler, son derece saftılar. Bir çocuğun, geleceğe fırlatılmış bir zıpkın değil de tek-

neye çekildiğinde geçmiş denen dipte kalan süprüntüyü de beraberinde getirmiş bir çapa olabileceği kuşkusunu hiç taşımıyorlardı. Yeni doğan bir bebeğin gözlerini gerçek anlamıyla incelemeye hiç zamanları olmamıştı.

İri, fal taşı gibi açık, sorgulayan bakışlarımı görmemişlerdi.

Hep gergin, hep dinlemeye açık yelken kulaklarımı fark etmemişlerdi. Ben, dünyanın en ufak bir çıtırtısını bile algılayabilen anten/kulaklara, radar/kulaklara sahiptim.

*Çocukluğumun ve gençliğimin uzun inziva eğitimi, benim duygusal-
lığın ayak bağlarından sıyrılarak kesinlikle özgür bir insan olmamı
sağladı; gerçeğe susamış bir insan, nefsin, çıplaklığın aşikâr yalnız-
lığıyla yüzleşmeye cesareti olmayanların pek meraklı oldukları
küçük ödülleriyle yetinmeyi bilmeyen biri olarak yetiştim.*

*Hiçbir şeye tutunma.
Hiçbir şey arzulama.
Hiçbir şey bekleme.
Hiç olmayı bil.*

Her Melek Korkunçtur, erişkinlik yolunda bir kız çocuğunun öyküsü.
Engel tanımayan, her şeyi silip atan bir boranın estiği bir gecede
doğar. Dengesiz bir annenin, ilgisiz ve soğuk bir babanın çocuğu
olarak, aynı şekilde hiddetli çalkantıların yaşandığı bir evde büyür.
Uyumaz, kendine ve çevresine hiç durmadan, kimsenin yanıtlaya-
madığı, düşünmek bile istemediği sorular sorar; buzdağının görün-
meyen kısmının, derinlerin dibindeki ışığın peşine düşer.

Ama *Her Melek Korkunçtur* aynı zamanda dünyanın benzersiz güzelli-
ğinin de keşfidir. Genç kız ve kadın olma yolunda şairlerin, yazarların,
aşkların, dostlukların tadını çıkararak bir kız çocuğunun öyküsüdür.

O küçük kız, o genç kız, o kadın, bu kitabıyla en öznel ve cesur eserini,
hayata dair en çlgın ve en derin felsefesini sunan Susanna Tamaro'dur.

Şairin dediği gibi, "Her melek korkunçtur."

